

ULUSAL GENÇLİK VE SPOR POLİTİKASINA GÖRE DEZAVANTAJLI GENÇLERİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR KARAR DESTEK SİSTEMİ*

Şebnem Melike GÜNDOĞDU**
Ömer ASAL***

ÖZ

Literatürde dezavantajlılığın ya da dezavantajlı gençlerin genel kabul görmüş bir tanımı mevcut değildir. Ancak son yıllarda bazı kesimlerin dezavantajlı durumda olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır. Ülkemizde dezavantajlı gençlerin yasal zeminde ilk olarak Gençlik ve Spor Bakanlığınca hazırlanan Bakanlar Kurulu'nun 26/11/2012 tarih ve 2012/4242 sayılı kararıyla kararlaştırılan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi ile anılmaya başlandığı görülmektedir. Bu belgenin dezavantajlı gençlerle ilgili bölümünde “dezavantajlı genç” olarak tanımlanan genç grupları ve bunlara yönelik politikalar ele alınmaktadır. Bu politikalara göre hedefler ve paydaşlar belirlenmiş olup bu hedeflere ulaşmak için çeşitli program, proje ve faaliyetler organize edilmektedir. Hazırlanan program, proje ve faaliyetler tüm dezavantajlı gençlere yönelik olmakla birlikte bunlara bir defada katılabilecek genç sayısı sınırlı olmakta ve bu gençlerin belirlenmesi önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesine göre dezavantajlı gençlerin belirlenmesi hususunda bir öneri niteliği taşımaktadır. Bu amaçla hazırlanan karar destek sisteminin uygulamada gençlik çalışmalarına katılacak gençlerin belirlenmelerinde kullanıcılara oldukça yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada uygulamalı araştırma metodu kullanılmıştır. Uygulama yazılımı ASP (Active Server Pages) programı ve Visual Basic programlama dili kullanılarak geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi tabanlı karar destek sistemleri, zeki karar destek sistemleri, dezavantajlı gençler

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü’nde Ömer ASAL danışmanlığında hazırlanan “Ulusal gençlik ve spor politikasına göre dezavantajlı gençlerin belirlenmesine yönelik bir karar destek sistemi” adlı yüksek lisans tezinden geliştirilmiştir.

** Gençlik ve Spor Uzmanı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, sebnemelike@hotmail.com

*** Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, İmalat Mühendisliği, omerasal@gazi.edu.tr

A DECISION SUPPORT SYSTEM FOR THE DETERMINATION OF DISADVANTAGED YOUTHS BY NATIONAL YOUTH AND SPORTS POLICY

ABSTRACT

In the literature, a generally accepted definition for the disadvantaged or disadvantaged youth is not available. However, in recent years, studies have shown that some people are disadvantaged. In our country, the disadvantaged youth were mentioned legally for the first time in the National Youth and Sports Policy Document, prepared by Youth and Sports Ministry and issued in the Official National Gazette with the permission numbered 2012/4242 of the cabinet in 11/26/2012, with the number 28541 in 1/27/2013. In the section of this document dealing with disadvantaged youth, policies regarding "disadvantaged young people" are discussed. Based on these policies, targets and visions are identified and various programs, projects and activities are organized in order to achieve these goals. Organized programs, projects and activities are aimed to address all disadvantaged young people; but the number of people who can attend a specific organization is limited. So another problem comes to the fore when it comes to select the appropriate ones. This study shows the way how the disadvantaged are determined based upon the National Youth and Sports Policy Document and suggests some new ways for a better determination system. Taking all these into consideration, the decision support system for the determination of the disadvantaged youths seems to be very useful for the decision makers. The applied research methods were used in this study. Application software was developed by using ASP (Active Server Pages) program and Visual Basic programming language.

Keywords: Data-driven decision support systems, intelligent decision support systems, disadvantaged youths

GİRİŞ

Toplumlarda bazı kesimlerin eşitsizliğe maruz kalmaları insanlık tarihi bakımından yeni bir durum değildir. Devletlerin görevi ise toplumun zarar görmeye açık ve korunmaya muhtaç kesimlerinin yaşam standardını yükselterek refahını sağlamaktır. Günümüzde hızla değişen yaşam koşulları, hızlı nüfus artışı, toplumsal değer yargıları vb. durumlar toplumdaki korunmaya muhtaç kesimlerin tespitinde bir takım zorluklarla karşı karşıya kalınmasına yol açmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra ise neredeyse toplumların bütününde bireylerin algılarında dezavantajlı olduğu kabul edilen bazı gruplar bulunduğu görülmektedir. Örneğin engelliler, yaşlılar, yoksullar, evsizler, işsizler hemen her toplumda dezavantajlı görülmektedir. Toplumun dezavantajlı kesimleri olan bu gruplar içerisinde gençlerin ayrı bir önemi vardır. Devlet büyükleri ve akademisyenler de toplumların geleceğini şekillendirecek olan gençlerin mensubu oldukları "milletin geleceği" oldukları ortak görüşünde birleşmektedir.

ler. Buna göre gençler, “Yeni Türkiye”nin oluşumunda gerçek katkıyı sağlayacak olan neferlerdir. Bütün toplumlar için gençler; kurumları, toplumu ve toplumların geleceğini etkileyecek son derece önemli toplumsal aktörler olarak rol oynamaktadırlar.

Gençlik ve Spor Bakanlığınca hazırlanan Bakanlar Kurulu’nun 26/11/2012 tarih ve 2012/4242 sayılı kararıyla kararlaştırılan, 27/01/2013 tarih ve 28541 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “*Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi*” ile genç tanımı ve daha da özele inilerek “dezavantajlı genç” tanımının yasal olarak yer aldığı görülmektedir.

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinin dezavantajlı gençlerle ilgili “Dezavantajlı Gençler ve Sosyal İçerme” bölümünde “dezavantajlı genç” olarak belirlenen genç gruplarının hangileri olduğu ve bunlara yönelik politikalar ele alınmaktadır. Bu politikalara göre hedefler ve paydaşlar belirlenmiş olup bu hedeflere ulaşmak için çeşitli program, proje ve faaliyetler organize edilmektedir. Ülkemiz nüfusunun 80 milyona yaklaştığı şu günlerde gençlerin her birine eşit imkânlar sağlamak oldukça zor bir iş olarak karşımıza çıkmaktadır. Hedeflere yönelik hazırlanan program, proje ve faaliyetler tüm dezavantajlı gençlere yönelik olmakla birlikte bunlara bir defada katılabilecek genç sayısı sınırlı olmakta ve bu faaliyetlere “öncelikli olarak katılması gereken” gençlerin belirlenmesi önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’de Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesine göre dezavantajlı gençlerin nasıl belirlendiğine, nasıl belirlenmesi gerektiğine ve belirlenmelerinde yaşanan zorluklara ışık tutmak amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışmada, gitgide büyüyen bir hedef kitle olan “dezavantajlı gençlerin” Bakanlıkça hazırlanan proje ve faaliyetlere seçilmelerinde hassas ölçütlerle değerlendirilmelerini ve âdil bir biçimde belirlenmelerini sağlayacak bir Karar Destek Sistemi yazılımı hazırlanmıştır.

GENÇLİK VE DEZAVANTAJLI GENÇ KAVRAMI

Gençlik, çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve bir tür “yaşama hazırlık” dönemi olarak kabul edilir. Gencin tanımı yapılırken sosyolojik, psikolojik ve biyolojik tanımların yapılması tek tip bir gençlik tanımı yapılmasını olanaksız hale getirmektedir. Birleşmiş Milletler Teşkilâtı gençleri 15-24 yaşları arasında olan, öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve kendine ait konutu bulunmayan kişiler olarak tanımlamaktadır (Taşdelen, 2013, s. 48). Ancak gencin tanımı farklı ülkelerde, farklı kültürlerde, farklı coğrafyalarda hatta farklı disiplinlerde birbirinden farklı şekilde yapılmaktadır (Gür vd., 2012, s. 15).

Ülkemizdeki ilk yasal gençlik tanımının yapıldığı “*Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi*”ne göre gençlik, biyolojik olmaktan ziyade sosyolojik anlamda ele alınması gereken bir kavramdır. Gençliğin, içinde bulunulan zaman, toplumların sosyo-ekonomik gelişimleri, kültür ve geleneklerine göre

tanımı yapılır. Dolayısıyla, öznellik içeren gençlik tanımlamaları için evrensel kabul görmüş tek bir yaş aralığından söz edilemez. Ülkemizin şartları göz önüne alındığında gençlik politikalarının hedef grubu olan gençler 14-29 yaş aralığında bulunan bireyler olarak kabul edilmektedir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013). Çeşitli ülkelerden, kurum ve kuruluşlardan genç tanımı örnekleri incelendiğinde sınırlarının belirlenmesinde yaş kistası objektif bir ölçüt olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Yıldız vd., 2013, s. 211).

Ancak yaş ne olursa olsun “*gençlik*” genel olarak pek çok açıdan başlı başına bir dezavantajlılık durumu olarak ifade edilir. Bunun yanı sıra özel olarak dezavantajlılık emarelerini taşıyan gençler “genç olmalarından ötürü” bu durumu daha şiddetli hissetmektedirler.

Dezavantajlılık; fiziksel veya zihinsel çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalan, parasızlık içerisinde olan veya ekonomik destekten mahrum bulunan kısaca fırsat eşitsizliğine maruz bulunan bireyler ve gruplar için genel bir terimdir. Dezavantajlı terimi ile anlatılmak istenen kişi ya da grubun hizmetlere erişmelerinin daha az mümkün olduğu ya da mümkün olmadığıdır. Başka bir deyişle dezavantajlılık kavramı “kendi kendine yetebilecek araçlara erişimde engellenmiş olma hali” olarak açıklanmaktadır (Karaboğa, 2015, s. 7).

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi’nde dezavantajlılık durumu, sosyal dışlanmanın temel nedenleri arasında yer alan ve ekonomik, sosyal ve siyasal hayata katılamama sonucunda ortaya çıkan ve bireyin içinde bulunduğu bir durum olarak ifade edilmektedir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013, s. 17).

Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesinin Amaç ve Kapsamı

Gençlik ve spor alanında ortak bir anlayış, vizyon, politika ve hedefler oluşturma, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşların hizmet ve faaliyetlerinde koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması; program, proje ve uygulamalarda oldukça önemli bir yere sahiptir. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi bu amaca hizmet etmektedir. Özellikle dezavantajlı gruplar içerisinde sayılan gençlerin potansiyellerinin ortaya çıkarılarak sosyal ve ekonomik hayatın tümüne etkin katılımının sağlanması Politika Belgesinin temel hedefidir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013, s. 2-3).

Politika Belgesi’nde, bilimsel yöntem kullanılarak belirlenen “Gençlik Politikaları”nın temel amaçları şu şekilde sıralanmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013, s. 2-3);

- Gençlik algısını doğru bir zemine oturtmak,
- Gençliğin ihtiyaç, beklenti ve endişelerini tespit etmek,
- Gençlerle ilgili çalışma yapan kurum ve kuruluşları belirlemek, bunlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonu temin etmek,

- Gençlik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini etkinleştirmek ve güçlendirmek için gerekli destek ve teşviki sağlamak,
- Kaynakları gençliğin gelişimini tam anlamıyla sağlayacak şekilde kullanmak,
- Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini desteklemek,
- Gençliğin vatandaşlık bilincini geliştirmek,
- Farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini ortaya çıkarabilmelerine imkân sağlamak.

Son maddede yer alan “farklı genç grupları” ifadesi Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın dezavantajlı gençlerle ilgili çalışılması noktasına temas ettiği düşünülmektedir.

Dezavantajlı Gençlere Yönelik Politikalar

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesine göre dezavantajlı gençlere yönelik politikaları şöyle sıralayabiliriz (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013, ss. 17-21):

- Engelli gençlerin sosyal dışlanmaya maruz kalmalarının önlenmesi.
- Suç işleyen gençlerin topluma kazandırılması ve gençlerin suç davranışına yönelmelerinin önlenmesi.
- Sokakta yaşayan gençlerin toplumla bütünleşmelerinin sağlanması.
- Gençleri bağımlılık yapan maddelerden korumak için önleyici tedbirlerin alınması ve bağımlı gençlerin tedavileri ile ilgili olarak çalışmaların yürütülmesi.
- Gençlerin ve toplumdaki diğer kesimlerin dezavantajlı bireylere karşı farkındalıklarının arttırılması ve sosyal uyum süreçlerine aktif katılımı.
- Kentlere göç eden ve uyum sorunu yaşayan gençlerin sosyal içermelerinin sağlanması.
- Gençlerin istismara uğramalarının önlenmesi.
- Genç kadınların yaşamın her alanında desteklenmesi.

Tâbiidir ki devletin görevi, politika alanları ve hedefleri belirlemekle sona ermemektedir. Bu politikalara ulaşmak için somut proje ve faaliyetler gerçekleştirilmesi gerekir. Gerçekleştirilecek proje ve faaliyetlerin hedefe ulaşabilmesi için de bu hedef grubundaki gençlere ulaşılması gerekmektedir. Ancak bu noktada kıt kaynaklar ile büyük sayıdaki hedef kitlenin gerçekleştirilecek proje ve faaliyetlerden yararlandırılması problemi ortaya çıkmaktadır.

Dezavantajlı Gençlerin Belirlenmesi Sorunsalı

Kamuda gençlik alanında gençlerin gençlik proje ve çalışmalarına başvuru yapabilecekleri genel ve bütünlük bir sistemin olmaması, hem verilerin toplanmasında ve değerlendirilmesinde hem de bu veriler üzerinden veri madenciliği yapılarak yeni veriler üretilmesine engel olmaktadır. Her bir proje ve çalışma için birbirinden bağımsız olarak ayrılan malî kaynak, insan kaynağı ve zaman da kaynakların verimli ve etkin kullanılmadığına işaret etmektedir.

Uygulamada karşılaşılan problemlerin en önemlisi dezavantajlı gence ulaşma zorluğu ya da ulaşılan gençlerin gerçekten de dezavantajlı olup olmadıklarıdır. Diğer bir önemli nokta ise kontenjan bakımından sınırlı olan gençlik çalışmaları ve projelerine hangi gencin katılacağına karar verilmesidir. Dezavantajlılığın çok boyutlu olması dolayısıyla ve politika belgesinde gençlerin başlı başına dezavantajlı olarak görülmesi ise gençlerden hangilerinin öncelikli olarak proje ve faaliyetlere katılması gerektiği sorunu ortaya çıkarmaktadır.

Ülkemizde özellikle de kamu alanında bu amaçla kullanılan dinamik bir sistemin mevcut olmayışı katılımcıların belirlenmesi ve projelerin hedef kitleye ulaşması aşamasında çeşitli aksaklıklara sebebiyet vermektedir. Aslında bazı unsurların devletin çeşitli veri tabanlarından alınması mümkün olsa da yorumlanması gereken, birlikte ele alınması gereken ya da gerçekliğinden şüphe duyulan verilerin bir karar destek sistemi olmaksızın işlenmesi ve kategorize edilmesi pek de mümkün değildir. Bu noktada diğer kamu kurum ve kuruluşlarının veri depolama yöntemlerindeki farklılıklar da ön plâna çıkarken bu farklılıkları ortadan kaldırarak toplanan bütün verilerin derleneceği bir “Karar Destek Sistemi”nin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

KARAR DESTEK SİSTEMLERİ

Karar verme insanoğlunun yaşamı boyunca neredeyse her an karşılaştığı son derece önemli bir olgudur (Pak, 2009, s. 3). Karar alma sürecine yardımcı olması düşüncesiyle Karar Destek Sisteminin varlığına ihtiyaç duyulmuştur (Marakas, 2013, s. 3). Karar Destek Sistemleri ilk olarak yarı yapılandırılmış karar durumlarında yönetsel karar vericileri desteklemek için tasarlanmış bir sistem olarak ortaya çıkmıştır. Sonraları yapılandırılmamış kararlar için de kullanılmaya başlanmıştır. Karar Destek Sistemleri karar vericinin yerine geçmesi için değil karar vericinin becerilerini arttırmak ve karar vericiye yardımcı olması amacıyla tasarlanmıştır. Burada amaç kararların tamamen algoritmalarla desteklenmesi değildir (Turban vd., 2007, s. 103).

Genel olarak bir Karar Destek Sisteminin mimarîsi 3 (üç) bileşenden meydana gelir.

- Model tabanı

- Veri tabanı
- Kullanıcı ara yüzü (Druzdzel ve Flynn, 2002, s. 2).

Veri tabanı, Karar Destek Sistemi için bir veri bankası olarak hizmet vermektedir. Model tabanının temel amacı veri tabanından aldığı veriyi karar verici için yararlı bilgiye dönüştürmektir. Kullanıcı ara yüzü ise kullanıcıya kullanım kolaylığı sunarak sistemden en iyi şekilde faydalanmasını sağlar (Druzdzel ve Flynn, 2002, s. 3). Bilgi tabanlı Karar Destek Sistemlerinde ise dördüncü bir bileşen olarak uzman görüşünün yer aldığı bir “bilgi tabanı” bulunur. Bilgi tabanı bağımsız ve opsiyonel bir bileşendir (Turban vd., 2007, s. 109).

Yaygın olarak Karar Destek Sistemi türleri beş başlıkta toplanabilir:

- Model Tabanlı Karar Destek Sistemi
- Veri Tabanlı Karar Destek Sistemi
- İletişim Tabanlı Karar Destek Sistemi
- Doküman Tabanlı Karar Destek Sistemi
- Bilgi Tabanlı Karar Destek Sistemi (Dhar ve Stein, 1997, s. 123)

Bilgi Tabanlı Karar Destek Sistemleri, yöneticileri tarafından nasıl yapılacağı konusunda eylemler öneren ve bu yöntem ile özel problem çözme uzmanı olarak adlandırılan insan-bilgisayar sistemleri içermektedir. Bu sebeple ilgili alanın uzmanlarının bilgileri söz konusu olduğunda bu yöntem benimsenir. Bilgi tabanlı karar destek sistemleri Zeki Karar Destek Sistemleri olarak da adlandırılmaktadır. Sistemin amacı olasılıkları tecrübe ve uzmanlık alanını yansıtan tavsiyeler sayesinde detaylı bir analiz süzgecinden geçirerek sonuç üretmek olup bu sistemler özelleştirilmiş konularda çözüm sunabilmektedirler (Dhar ve Stein, 1997, s. 123).

UYGULAMA

Problemin Tanımı

Gençlik ve Spor Bakanlığı proje ve çalışmalarına katılmak üzere, büyük sayıdaki hedef kitle içerisinde sınırlı sayıdaki dezavantajlı gencin Ulusal Gençlik ve Spor Politikası’na göre belirlenmesi.

YÖNTEM

Çalışmamızda bilgi tabanlı Karar Destek uygulamasından faydalanılacaktır. Uygulama yazılımı Web tabanlı ASP (Active Server Pages) programı ve Visual Basic programlama dili kullanılarak geliştirilmiştir.

Değerlendirme Kriterleri: Değerlendirme sürecinde Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde “dezavantajlı gençler” başlığı altında sayılan politika başlıkları değerlendirme kriterleri olarak kullanılmıştır. Ancak bu kriter-

lere çeşitli sebeplerle (hukukî nedenler, hükümet programları, kalkınma plânları, belgenin güncellenmesi, konjonktürel değişiklikler vb.) ilâveler ve çıkarmalar yapılabilmektedir.

Geliştirilen Sistemin Yapısı ve Kullanımı

Sistemin yapısına ilişkin akış diyagramı Şekil 1’de gösterilmiştir. Sistem bütünlük halinde bulunan dört bileşenden oluşmaktadır. Bunlar;

- Kullanıcının sistemi kullanmasını, veri girişini ve görüntülemeyi sağlayan kullanıcı ara yüzü,
- Başvuru sahibi gençlerin verilerinin tutulduğu veri tabanı,
- Problem çözümüne ilişkin algoritmaların bulunduğu model tabanı ve
- Elde edilen uzman bilgisinden oluşan bilgi tabanıdır.

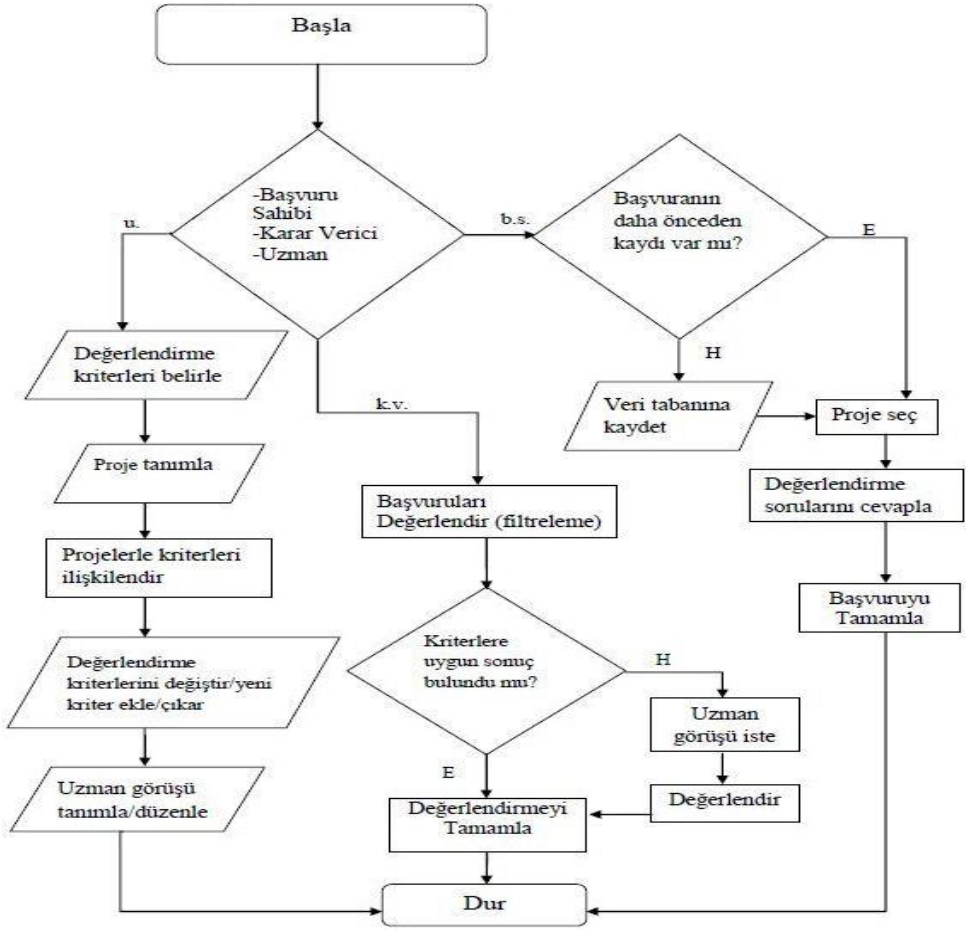
Sistemde verileri içeren tablolar Microsoft SQL Server 2008 sürümü ile tutulmaktadır. Projelerdeki başvuru soruları, üyeler, kriterler, uzman görüşü vb. tüm yapılar satır olarak tutulmaktadır.

Kullanıcı ara yüzü

Kullanıcı ara yüzü kullanıcı ile Karar Destek Sistemi arasındaki iletişimi sağlamaktadır. Sisteme 3 (üç) farklı kullanıcı rolü ve 2 (iki) ayrı “kullanıcı ara yüzü” tanımlanmıştır. Bunlardan ilki “Uzman” diğeri “Karar Verici” sonuncusu ise “Başvuru Sahibi” şeklindedir. Başvuru sahibinin ara yüzü diğerlerinden farklı olup aşağıda Şekil 2’de görüntülenmektedir.

Başvuru sahibinin ekranında öncelikle üyelik işlemleri gerçekleştirilmekte olup adı soyadı, TC kimlik no, doğum tarihi, e-posta, cinsiyet, iletişim bilgileri talep edilmektedir. Üyelik için e-posta adresiyle sisteme kayıt olmak gerekir. Hali hazırda e-posta ve şifresi olan başvuru sahipleri direkt olarak başvuru sayfasına yönlendirilir (Şekil 3).

Üye girişiyle başvuru alımına açık olan aktif projeler Şekil 3’teki gibi listelenir ve herhangi birine tıkladığında sağ taraftaki “Proje Bilgi ve Başvuru Alanı” açılır. “Başvuru Yap” seçeneği tıkladığında “Başvuru Sayfası” görüntülenir. (Başvuru düzenleme işlemi de yine buradan yapılır.) Projenin niteliğine göre belirlenen seçim kriterlerine uygun sorular başvuru sahibi tarafından cevaplanır. En son aşamada “Başvur” seçeneği ile yapılan başvuru veri tabanına ulaşır.

Şekil 1. Sistemin akış diyagramı

KURUM LOGOSU

Tc Kimlik No

Şifre

Giriş Yap

Şifremi Unuttum

Üye Olmak İstiyorum

ÜYE OLMAK İSTİYORUM

İsim: Melike Soyisim: DENEME

Tc Kimlik No: 12345678910 E-Posta: deneme@gmail.com

Doğum Tarihi: 10.05.1998 Cinsiyet: Kadın

Telefon: 5555555995 Şifre: 1234

KAYDET

Şekil 2. Başvuru sahibi ara yüzü ekran görüntüsü

KURUM LOGOSU

Melike DENEME
Raporlarının
ÇIKIŞI

AKTİF PROJELER

- Engelsiz Genç Yürüyüş
- Yöresel Tanıtım
- Gönüllü Gençler
- Hayat Gençlik Kırırda
- Bilginin Kampı
- Bağımlılıkla Mücadele

Bilginin Kampı

Başlangıç Tarihi: 23.6.2016
Bitiş Tarihi: 27.8.2016
Bilginin Kampı projesi, alanında uzman akademisyen ve öğrencilerin gençlere ıgıtı tutacak tecrübelerini aktardıkları 5 günlük bir eğitim programıdır.

Tc Kimlik No: 12345678910 İsim: Melike
Soyisim: DENEEME Doğum Tarihi: 10.5.1998
Cinsiyet: Kadın Telefon: 5555555995
E-Posta: deneme@gmail.com

Okuduğunuz/okuyacağınız son mesleğin adı:
İlköğretim

Üniversiteye devam ediyorsanız bölümünüz:

Sınav durumunuz (100lük not sisteminden rakamla):

Çalışıyor musunuz? Hayır

Adınızı aylık toplam geliri ne kadardır? (rakamla):

Hangi site yaşıyorsunuz? Adana

Başvur

Şekil 3. Başvuru sahibi proje başvuru ekran görüntüsü

Uzman” ve “Karar Verici” kullanıcı ara yüzüne ise Şekil 4’teki “Kullanıcı Girişi” ekranından erişim sağlanır. Uzman kullanıcısı proje ekleme/düzenlemeye yarayan “Projeler” menüsü, projelerde başvuru sahiplerine sorulacak soruların ve seçmeli/düz cevap seçeneklerinin eklendiği “Sorular” menüsü, soruların bağlı olduğu “Kriterler” menüsü ile karar vericinin faydalanacağı uzman görüşünü barındıran “Uzman Görüşü” menülerini görüntüleme ve değiştirme yetkisine sahiptir (Şekil 5).

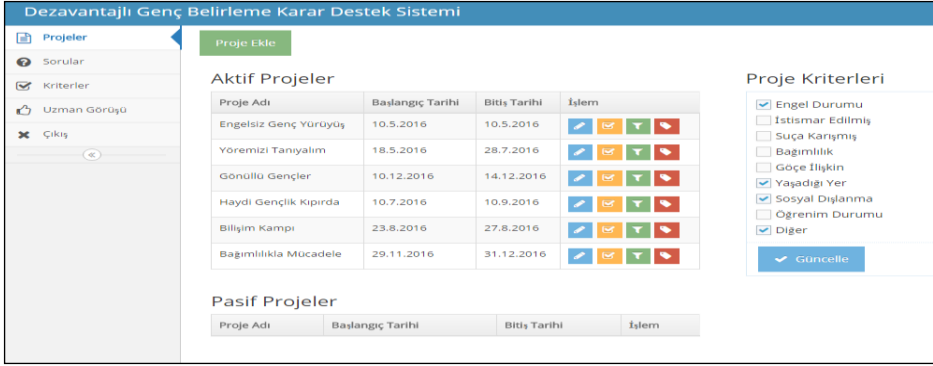
Giriş Ekranı

E Posta

Şifre

Giriş

Şekil 4. Kullanıcı girişi ekranı (uzman ve karar verici)

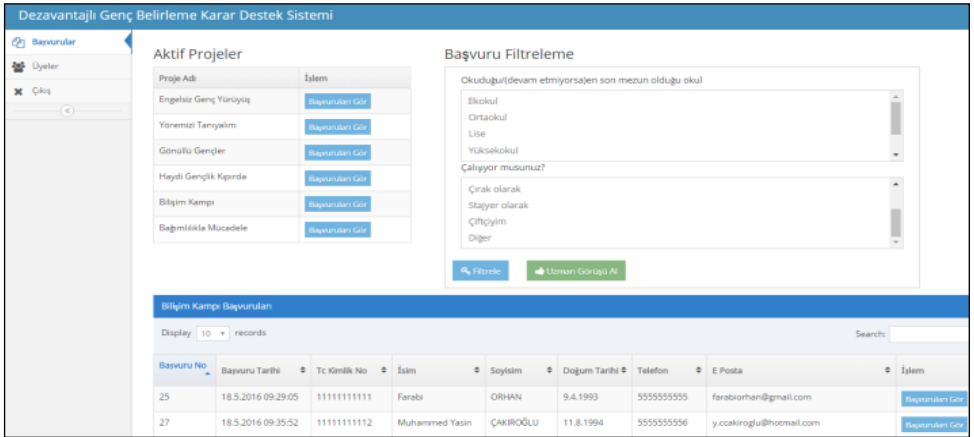
Şekil 5. Uzman kullanıcısı ekran görüntüsü

“Uzman” kullanıcısı projeler menüsünden yeni proje ekleyebilir, projeleri pasif duruma getirebilir, proje bilgilerini (başlangıç ve bitiş tarihi, durumu, tanıtıcı bilgiler) değiştirebilir, projelerle kriterleri eşleştirebilir, eşleştirilen kriterlere göre gelen “Başvuru Formu Soruları”ndan ekle/çıkarmayı yapabilir, karar verici dinamik filtre koyabilmektedir.

Uzman kullanıcısı sorular menüsünden proje başvurularında sorulabilecek yeni sorular ekleyerek bunları kriterlerle eşleştirebilir. Sorulara verilecek seçenekleri ekleyip değiştirebildiği gibi bunların soru türünü belirleyebilir, aktif/pasif hale getirebilir.

Uzman kullanıcısının “Kriterler” menüsünde yapabileceği tek işlem yeni kriter eklemek ya da aktif olan kriterleri pasif hale getirmektir.

Uzman kullanıcısı “Uzman Görüşü” menüsü ile karar vericinin proje başvuruları arasından katılımcıları belirlemesine yarayacak tanımlamaları yapabilmektedir.

Şekil 6. Karar verici kullanıcısı ekran görüntüsü

Karar Verici kullanıcısı sisteme üye olan gençlerin listelendiği “Üyeler” menüsü ile üyelere projelere başvuruların yer aldığı “Başvurular” menüsünü görüntüleyip değiştirebilmektedir. Ayrıca “Başvurular bölümünde “Filtrele” butonu ile dinamik filtreleme yapabilirken filtreleme sonucu istenen karara ulaşamaması halinde “Uzman Görüşü Al” butonu ile karar verme işlemini gerçekleştirebilmektedir (Şekil 6).

Karar verici, alınan başvuruları “Başvurular” sekmesinden ilgili projeyi seçerek görüntülemektedir. Kayıtları 10-25-50-100’lü olarak sıralayıp başvuru tarihi, doğum tarihi ve ekranda görülen diğer bilgilere göre artan, azalan sıralamalar da yapabilmektedir.

Veri tabanı

Başvuruda bulunanların (sisteme üye olanların) adı, soyadı, TC kimlik no, doğum tarihi, e-posta, cinsiyeti kullanıcı şifresi bilgileri ile proje başvurularına dair sorulara verilen cevaplar veri tabanında tutulmaktadır.

Model tabanı

Sistemin model tabanında “Uzman Sistem” yaklaşımından faydalanılmıştır. Bu yaklaşım vasıtasıyla çeşitli karar kuralları kullanılarak problemin çözümüne yardımcı olunmaktadır.

Eğer ne analizi, amaç arama vb. fonksiyonları ile problemi çözüme ulaştıracak kural ve öncelikleri barındıran model tabanında tutulan bilgilerden (kriterler ve sorular) bazıları aşağıdaki gibidir. Model tabanında if... else yapıları kullanılmıştır.

- *Engel Durumuna İlişkin Sorular*
- *Suç İlişkin Sorular*
- *Yaşadığı Yere İlişkin Sorular*
- *Bağımlılığa İlişkin Sorular*
- *Sosyal Dışlanmaya İlişkin Sorular*
- *Göçe İlişkin Sorular*
- *İstismara İlişkin Sorular*
- *Genç Kadınlara İlişkin Sorular*
- *Öğrenim Durumuna İlişkin Sorular*
- *Projelere Özgü Diğer Sorular*
 - i. Anneniz/Babanız hayatta mı?
 - ii. Ailenizde şehit ya da gazi var mı?
 - iii. Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?
 - iv. Daha önce yaşadığınız ilin dışına çıkma fırsatınız oldu mu?
 - v. Daha önce Bakanlığımız projelerine ya da başka gençlik faaliyetlerine katıldınız mı?

Model tabanındaki sorulara yenileri eklenebilir, çıkarılabilir veya değiştirilebilir niteliktedir. Model tabanında genel olarak if... else yapıları kullanılmıştır. Sistemde filtrelemeyi sağlayan algoritmalar bu bölümde bulunmaktadır. Tasarlanan sistemde bulunan “Dinamik Filtreleme” yapısı da model tabanında tutulmaktadır. Buradaki dinamik filtre OR komutu ile çalışmakta olup VEYA (birleşim) işlemi yapmaktadır. Örneğin dinamik filtrede x veya y veya z... vb. sınırsız sayıda kriter sorgulaması yapılabilen ve bu özelliklerden herhangi birini taşıyan başvuru sahibi gençler listelenmektedir. Dinamik filtre özelliği, başvuru sayısının az olması ya da başvuru sahiplerinin kriterlerden herhangi birini sağlamanın yeterli olması durumlarında kullanılabilir.

Örneğin sisteme örnek olarak girilen 743 adet “Bilişim Kampı” projesi başvuruları arasından yapılan dinamik filtrelemede “Çalışıyor musunuz?” sorusuna “Hayır” veya “stajyer olarak” yanıtlarını veren 251 başvuru kaydı filtrelendi. Bunlardan 132’si “Hayır” yanıtını, 119’u “stajyer olarak” yanıtını vermiştir. Burada dinamik filtreleme, *Uzman Kullanıcısı* ⇨ *Projeler Menüsü* ⇨ *Filtre Soruları* bölümünden filtre sorularının eklemeye çıkarılması yoluyla elde edilebilmektedir. Kullanımı ise *Başvurular* ⇨ *Başvuruları Gör* ⇨ *Filtrele* bölümünden yapılmaktadır.

Bilgi tabanı

Uzmandan sağlanarak sisteme aktarılan bilgilere göre başvurular arasında önceliklendirme sağlayan kısımdır. Uzman kullanıcı tarafından bilgi eklenip değiştirilir. Karar verici tarafından dinamik filtreleme ile sonuç ulaşılmazsa ya da isteğe bağlı karar vermede kullanılır. Uzman kullanıcı altında yer alan “Uzman görüşü” menüsü bilgi tabanını oluşturmaktadır. Bilgi tabanında “VE” (and) işlemi içeren sorgular bulunurken model tabanındaki sorgular “veya” işlemi içermektedir.

Burada dinamik filtrelemeden farklı tanımlamalar yapılabilir. Sistemin hiçbir yerinde puanlama araç olarak kullanılmamıştır. Sistemde istenen verilere göre “dinamik filtreleme” yapısı ve bilgi tabanında yer alan “uzman görüşü”ne göre karar vermeye yardımcı fonksiyon yapıları mevcuttur. Bilgi tabanında kullanılan fonksiyonlar ve örnek kullanımları şöyledir:

- Büyüktür Sadece Sayısal Alan: (Ailenizin aylık geliri > 3000)
- Küçüktür Sadece Sayısal Alan: (Ailenizin aylık geliri < 3000)
- Eşittir Sayısal Alan İçin: (Not ortalamanız = 90)
- Eşittir Metinsel Alan İçin: (Cinsiyeti = Kadın)
- Büyük Eşittir Sayısal Alan İçin: (Not ortalamanız >= 70)
- Küçük Eşittir Sayısal Alan İçin: (Not ortalamanız <= 80)
- Büyük Eşittir Metinsel Alan İçin: (dogum_tarihi >= 1999-01-01) (Yıl-ay-gün)

- Küçük Eşittir Metinsel Alan İçin: (dogum_tarihi <= 2002-01-01) (Yıl-ay-gün)
- İçinde Geçen : (Bölümünüz like bilg) Verilen cevaplar içinde "bilg" geçenler (bilgisayar öğretmenliği, bilgisayar mühendisliği vb.)

Bilgi Tabanı, geliştirilebilir ve yeni bilgiler eklenebilir bir bölümdür. Örnek olarak “Bağımlılıkla Mücadele” projesi için uzman tarafından eklenmiş örnek bilgi tabanı soruları aşağıdaki şekildedir:

- Madde kullanımı.
- Yaş aralığı kırılımı.
- Ailenin aylık toplam geliri kırılımı.
- Yaşadığı konut kırılımı.
- Sosyal dışlanma kırılımı.

BULGULAR ve YORUMLAR

Sistemin çalışma mantığı önceki bölümde anlatılmıştır. Bu bölümde kısaca “Uzman görüşü” istenerek örnek bir karar verme sürecinin nasıl işleyeceği anlatılacaktır.

Örnek Problem 1: “Engelsiz Genç Yürüyüş” projesi için sisteme yapılan 741 başvurudan başvuru şartlarına uygun 50 dezavantajlı gencin seçilmesi istenmektedir. Dinamik filtrede işitme, görme veya konuşma engelli gençler ile maddi imkânsızlık yüzünden eğitimini yarıda bırakanlar dinamik filtre ile filtrelendiğinde 451 sonuç elde edilmiştir. “Uzman Görüşü Al” denildiğinde AND komutu yapısı ile gecekonduda yaşayan, işitme, görme, konuşma engelli olan, engel oranı % 40’ın altında olan gençlerden 43 başvuru filtrelenmiştir.

Örnek Problem 2: “Bağımlılıkla Mücadele” projesi için sisteme yapılan 750 başvurudan başvuru şartlarına uygun, projeye katılabilecek nitelikte 10 dezavantajlı genç katılımcı seçilmesi istenmektedir.

Sistem “Bağımlılıkla Mücadele” projesi için çalıştırılmış olup projeye yapılan 750 başvurudan dinamik filtreye göre 321 tanesini, uzman görüşüne göre 391 tanesini eleyerek karar vericiye 38 adet başvuru önermiştir. Uzman tarafından yeni kırımlar eklenerek elde edilecek başvuru sayısı artırılıp azaltılabilir. Sonuçlar rastsal olarak sıralanmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bilindiği üzere her geçen gün bilişim sistemlerinin kamuda kullanımı yaygınlaşmaktadır. Bilhassa karar vericilere/yöneticilere sağladığı zaman ve doğruluk avantajı bakımından bilişim sistemleri içerisinde Karar Destek

Sistemlerinin ayrı bir yeri olduğu da aşikârdır. Kamuda Karar Destek Sistemlerinin kullanımı yeni olmamakla birlikte hazırladığımız çalışma ile sosyal bir bakanlık olan Gençlik ve Spor Bakanlığı çalışmalarında Karar Destek Sisteminin kullanımına ilişkin öneride bulunmaktadır.

Sistemin yapısı, geleneksel Karar Destek Sistemi ile uzman sistemlerin bilgi tabanlı karar destek sistemi içerisinde bir araya getirilerek bütünleştirilmesinden müteşekkildir. Bu kapsamda sistem bir karar destek sisteminde bulunması gereken temel bileşenlerden meydana gelmiştir.

Çalışmada bilgi tabanlı Karar Destek Sistemlerinin tasarımı için yapay zekâ teknolojilerinden biri olan uzman sistemlerden faydalanılmıştır. Sistemde kriterlere göre model tabanlı mantığı ile bir normal değerlendirme (dinamik filtreleme) bulunmakta olup bunun yeterli olmadığı durumda “uzman görüşü” devreye sokulmaktadır. Bu şekilde proje katılımcılarının seçiminde hassas bir sonuç elde edilmektedir.

Sistem, karar vericinin yerine geçmeyip istenen niteliklerdeki başvuruların hepsini listeler yani istenen sayıda başvuruyu karar vericiye sağlamaz. Ancak karar vericiye listeyi daraltmada “uzman görüşü” desteği sunar. Böylece nihai karar, karar verici tarafından verilmiş olur. Sistem sayesinde başvuru sahipleri projelerin tümüne tek bir sayfadan erişebilmekte, genel bilgilerini her projede ayrı ayrı girmek zorunda kalmamakta; karar verici ise dinamik sistem ve bilgi tabanı sayesinde istenen sayıda ve nitelikte başvuru konusunda kolaylıkla karar verebilmektedir.

Tasarlanan sistemin kullanıcı dostu olduğu ve kullanım kolaylığı, geliştirilebilir/güncellenebilir olması ve yazılım değişikliği yapılmaksızın uzun yıllar kullanılabilir olması sistemin en önemli artılarıdır. Sayısı yüz binleri bulan başvuruların değerlendirilmesi açısından düşünüldüğünde karar verici için seçeneklerin makul şekilde azalması zaman, maliyet ve özellikle de hakkaniyet açısından oldukça önemli bir durumdur. Proje katılımcılarının kısa ve sınırlı bir zaman dilimi içerisinde doğru ve şeffaf bir şekilde belirlebilmesi kurumun güvenilirliğini artıracığı gibi kamuya hesap verilebilirlik noktasında da önemli bir dayanak oluşturacaktır.

Değerlendirme sürecinde kullanılan kriterlere çeşitli sebeplerle (hukukî nedenler, hükümet programları, kalkınma plânları, belgenin güncellenmesi, konjonktürel değişiklikler vb.) sisteme ilâveler ve sistemden çıkarmalar yapılabilmeleriyle ve sistemin esnek bir şekilde kullanımı sağlanabilmektedir. Bilgi tabanına farklı fonksiyonlar eklenerek sistemin geliştirilmesi sağlanabilmektedir. Geliştirilen Karar Destek Sistemi uygulaması, kriterler ve sorular değiştirildiğinde farklı amaç fonksiyonlarının elde edilmesinde ya da başka alanlardaki problemlerin çözümünde kullanılabilirliktedir.

Sistem sayesinde çok sayıda başvurunun sınırlı zaman dilimi içerisinde şeffaflık ve hakkaniyet içerisinde hatasız bir şekilde değerlendirilebilir kılınması

ve bu sonuçların kamuoyu ile de paylaşılabilir olması (BİMER, Bilgi Edinme Kanunu, Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun vb.) ilgili kuruma prestij ve güven sağlayacaktır. Elde edilen sonuçlar malî denetimlerde de (Sayıştay, Teftiş Kurulu, Rehberlik ve Denetim Başkanlığı) delil olarak sunulabilecektir.

Tasarım, uygulama ve test aşamaları tamamlanan sistemin gerçek hayatta kullanıma alınması safhasında veri doğrulama amacıyla diğer kamu kurum kuruluşların veri tabanlarıyla ilişkilendirilmesi sistemin doğruluğu açısından oldukça verimli olacaktır. Örneğin nüfus verilerinin İçişleri Bakanlığı MERNİS sistemi ile bütünlük çalıştırılması, istismar kaydının ve suç verilerinin Emniyet Genel Müdürlüğü'nden doğrulanması, bağımlılıkla ilgili kayıtlarda AMATEM ve Sağlık Bakanlığı kayıtlarından doğrulama yapılması sistemin doğruluğu ve kullanılabilirliği açısından faydalı olacaktır.

Özellikle diğer kamu kurumlarının veri tabanlarından karşılaştırma yapılan verilerin başvuru sahiplerinin beyanları ile karşılaştırılarak bir sonuç çıkarılması da yeni bir kriter olarak kullanılabilir.

Sistemde gerçekleştirilen bir “Uzman Görüşü AI” denemesinde 10 kişilik liste seçimi için 38 sonuç bulunmuştur. Başka bir 50 kişilik liste denemesinde 43 sonuç bulunmuştur. Burada gençlerin başvuruları kontrol edilemeyen değişken olduğundan başvuru sayısı ve niteliği tahmin edilememektedir.

Sonuç olarak hazırlamış olduğumuz dinamik karar destek sisteminin gençlik çalışmalarına katılacak gençlerin belirlenmelerinde karar vericilere, başvuru kolaylığı bakımından da kullanıcılara oldukça yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma bir öneri niteliği taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Dhar, V. & Stein, R. (1997). *Intelligent Decision Support Methods: The Science Of Knowledge Work*. New Jersey: Prentice Hall.

Druzdzal, M. J. & Flynn, R. R. (2002). Decision Support Systems. *Encyclopedia of Library and Information Science*, 2nd edition, 120-133.

Karaboğa, Ş. M. (2015). *Türkiye’de Dezavantajlı Gençlerin Belirlenmesinde Kullanılan Kriterlerin Eleştirel İncelenmesi* (Gençlik ve Spor Uzmanlığı Tezi).

Marakas, G. M. (2003). *Decision Support Systems: In The 21st Century*. New Jersey: Prentice Hall.

Pak, M. G. (2009). *Web Tabanlı Bir Karar Destek Yazılımının Geliştirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Taşdelen, G. (2013). *Yüz Güler Yüz*. İdarecinin Sesi, 155, 48-51. Erişim adresi: http://www.tid.web.tr/ortak_icerik/tid.web/155.Say%C4%B1/14%20G%C3%B6khan%20TA%C5%9EDELLEN.pdf

Turban E., Aronson, J. E., Liang, T. (2007). *Decision Support Systems and Intelligent Systems*. New Delhi: Prentice Hall.

Gençlik ve Spor Bakanlığı (2013). *Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi*. Ankara.

Gür, B. S., Dalmiş, İ., Kırmızıdağ, N., Çelik, Z., Boz, N. (2002). *Türkiye'nin Gençlik Profili*. Ankara: SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

Yıldız, T. T., Atasoy, A.R., Bayraktar, P., Ünlüleblebici, B. (2013). Gençlik Araştırmaları Üzerine Bir Karar Destek Sistemi Önerisi: Gençlik Veri Tabanı. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 211-223.

Extended Abstract

When the entire study is examined, it appears that the research concentrates on three main concepts. These are the disadvantaged youth concept, the National Youth and Sport Policy Document and the Decision Support System. According to the principles of a social state, a state has to provide equal opportunities to every citizen. Individually the right of equal opportunity in social justice with democracy, rights and freedoms of every single citizen is reserved. Whereas some differences are noticed, in the meaning of access to services provided by the state, among individuals, especially the young, in practice. In this regard, the term "disadvantageousness" has been brought forward. There is no generally accepted definition of disadvantageousness or disadvantaged youth in the literature, but the various countries in the world having referred to the "White Paper" of the European Union have set their own policy documents and limits of the disadvantageousness by defining 'disadvantageousness'. Actually, there is no legal definition of youth in our country until the last years. However, in recent years studies have shown that some people are disadvantaged. In our country, disadvantaged youth were mentioned legally for the first time in the National Youth and Sports Policy Document, prepared by Youth and Sports Ministry and issued in the Official National Gazette with the number 2012/4242 by the permission of the Cabinet in 11/26/2012, with the number 28541 in 1/27/2013. So, who is the disadvantaged youth? Who are called the disadvantaged? The disadvantaged group comprises of young people who are unlikely to have access to social, economic and political life. Young people, who are in the most important and vulnerable period of their lives, are regarded as a group that needs special attention. The young who are not self-sufficient due to health problems, geographical factors and educational needs, are regarded as disadvantaged youth. In the section dealing with disadvantaged youth of this document, policies regarding "disadvantaged young people" are discussed. Based on these policies, targets and visions are identified and various programs, projects and activities are organized in order to achieve these goals. Organized programs, projects and activities are aimed to address all disadvantaged young people; but the number of people who can attend a specific organization is limited. Today as the population of our country is approaching 80 million, it is difficult to provide equal opportunities to every single young person. So another problem is stuck out when it comes to select the appropriate ones. This study shows the way the disadvantageousness is determined based upon the National Youth and Sports Policy Document and suggests some new ways for a better determination

system. Taking all these into consideration, the decision support system for the determination of the disadvantaged youths seems to be very useful for the decision makers. The applied research methods were used in this study. Application software was developed by using ASP (Active Server Pages) program and Visual Basic programming language. This allows users to access opportunities with dynamic Web pages. The structure of the system has come to the point that the traditional Decision Support System and the expert systems should be integrated into the means of decision support system based on knowledge. In this context, the system comprises of basic components that must be found in a decision support system. These are the "user interface" that the users log in, the "database" where the participant's registration data is located in the system, the "model base" which allows evaluation of participants in the system and the "knowledge base" where the expert opinion is located. In the study, expert systems, one of the artificial intelligence technologies, were used for the design of knowledge-based, in other words, ' intelligent' Decision Support Systems. In the system there is a normal evaluation (dynamic filtering) with model ground logic according to the criteria; when this is not sufficient, "expert opinion" is introduced. It is thought that the assessment is objectified in this way and that a precise result is obtained when the participants are identified in this way. The system does not replace the decision maker, but instead it lists all the applicants who carry the qualifications that are requested, which means the system does not provide the requisite number of applicants. However, it offers a healthy "expert opinion" support to the decision maker in narrowing the list. Thus, the final decision is made by the decision maker. However, in the literature, the concept of "disadvantaged youth" is limited to those who are diasabled, poor and addicted to substances. Because knowledge-based Decision Support System is used in the study, "expert knowledge" is needed to develop the system. It is thought that the dynamic structured decision support system that we have prepared is very beneficial for decision makers and users in determining the young people who will participate in youth work practice. In this way, dynamic web pages provide access to a flexible selection and screening system for user / decision maker. Besides, the software selection criterion can be created, revised and updated by the decision-makers, which makes this system a long term work which can be used in the case of the revision of the policy document stipulated in the law of the basis (Decree no. 638 of the law).